

חומש רס"י משולב

פרשת וזאת הברכה, דברים לג – ד, מ"א פסוקים

פרק לג

(א) וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בָּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ. סמוך למיתתו, שאם לא עכשיו אימתי:

(ב) וַיֹּאמֶר יְקֹזֵק מִסִּינִי בֹא פֶתַח תְּחִילָה בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל מִקוֹם, וְאַחֵר כִּךְ פֶּתַח בְּזִרְכֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּבִשְׂבַח שֶׁפֶתַח זו יֵשׁ צו הַזְכֵּרָת זְכוֹת לִיִּשְׂרָאֵל, וְכֵן זֶה דֶּכֶךְ רִיזוּי הוּא, כְּלוּמָר כְּדֹאֵי הֵם אֵלּוֹ שֶׁחֹחֹל עֲלֵיהֶם בִּרְכָה. מִסִּינִי בֹא. יֹאֵל לְקִרְאָתָם שֶׁבָּאוּ לְהִתְיַצֵּב בְּתַחֲתִית הָהָר כַּחַתוֹ הַיּוֹצֵא לְהַקְבִּיל פָּנֵי כְלָה, שְׁנֹאמֶר (שְׁמוֹת יט, יז) (וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם) לְקִרְאָת הָאֱלֹהִים, לְמַדּוֹ שִׁיֵּל כְּנִגְלָם, וְזֶרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ שֶׁפֶתַח לִבִּי עָשׂוּ שִׁיקְבֻּלוֹ אֶת הַתּוֹרָה וְלֹא רָאוּ, הוֹפִיעַ לָהֶם מִהָר פֶּאָרָן שֶׁהֵלֶךְ עִם וּפֶתַח לִבִּי יִשְׁמַעְאֵל שִׁיקְבֻּלוֹ, וְלֹא רָאוּ. וְאַתָּה לִיִּשְׂרָאֵל מִרְבֵּבָת קֹדֶשׁ וְעַמּוֹ מִקְרַת רַבּוֹת מַלְאכֵי קוֹדֶשׁ, וְלֹא כוֹלֵם וְלֹא רֹכֵם, וְלֹא כְדֶרֶךְ בָּשָׂר וְדָם שְׁמִירָה כָּל כְּבוֹד עֲשׂוֹ וְתַפְאֵרְתוֹ בְּיוֹם חוּפְתּוֹ, מִיִּמִּינוֹ אֲשֶׁר אֵשׁ דָּת לְמוֹ:

אֵשׁ דֵּת. שֶׁהִיָּתָה כְּתוּבָה מֵאִזּוּ לִפְנֵי בָּאֵשׁ שְׁחֹרָה עַל גִּב אֵשׁ לִבְנֵה, נָתַן לָהֶם בְּלוֹחוֹת כְּתָב יָד יִמִּינוֹ. דְּבַר אַחֵר אֵשׁ דֵּת כְּתוּבָתוֹ (יג) אֲשֶׁתָּא אֲוִרִיתָא יְהִיב לְנָא, שְׁתַּנְהָה לָהֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:

(ג) אָף חֲבֵב עַמִּים גַּם חֲבֵה יִתִּירָה חֲבֵב אֶת הַשְּׂבָטִים. כָּל אֶחָד וְאֶחָד קְרוֹי עַם, שֶׁהִרִי בְּנִימִין לְבָדוֹ הִיָּה עֲתִיד לְהוֹלֵךְ כְּשֹׁאמֶר הַקּוֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לִיעֲקֹב (בִּרְאשִׁית לז, יא) גוֹי וְקָהֵל גּוֹיִם יִהְיֶה מִמֶּךָ, בְּלִי־קֹדֶשׁוֹ בִּידָךְ נִפְשוֹת הַכְּדִיקִים הַגְּנוּזוֹת אִתּוֹ, כַּעֲנִין שְׁנֹאמֶר (שְׁמוֹת א', כה, כט, מִדְבָּר) אֲבִיגִיל לְרֹדֶר וְהִיָּתָה נֶפֶשׁ אֲדוּנִי כְּרוּרָה בְּכָרוֹר הַחַיִּים אֶת ה' אֱלֹהֵי, וְהֵם תִּבְּנוּ לְרִגְלָךְ וְהֵם רְאוּם לְכָךְ, שֶׁהִרִי תָּבוּ עֲלֵמָן לְתוֹךְ תַּחֲתִית הָהָר לְרַגֵּל בְּסִינִי. תָּבוּ לָשׁוֹן פּוֹעֵל, הוֹחוּכּוֹ לְתוֹךְ מִרְגֻלוֹתֶיךָ, יִשָּׂא מִדְּבָרְתֶיךָ. נִשְׁאוּ עֲלֵיהֶם עוֹל תּוֹרָתְךָ:

מִדְּבָרְתֶיךָ. הַמֶּם צו קְרוֹב לִסּוּר, כְּמוֹ (בְּמִדְבָּר ז, פט) וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבָר אֲלֵיו, (וַיִּחְזַקֵּל ב, ד) וַאֲשֶׁמַּע אֶת מִדְבָּר אֲלֵי, כְּמוֹ מִדְּבָר אֲלֵי, אָף זֶה מִדְּבָרְתֶיךָ מֵהַ שֶׁהִיָּתָה מִדְּבָר לְהַשְׁמִיעֵנִי לְאֹמֶר לָהֶם, טִיִּי"ש פּוֹרְפֶּלִידוֹרִי"ש בְּלַע"ז וְדִיבּוּרָךְ. וְאוֹנֶקְלוֹס תִּרְגֵּם שֶׁהִיוּ נֹסְעִים עַל פִּי דְבָרֶיךָ (וְסִלִּין) עַל מִיִּרְרָךְ, וְהַמֶּם צו שְׁמוֹשׁ, מִשְׁמַשֵּׁת לָשׁוֹן מִן.

הַפְסוֹק מוֹבֵא שׁוּב עִם פִּירוּשׁ נֹסֵף שֶׁל רִשִּׁי

דְּבַר אַחֵר, אָף חֲבֵב עַמִּים – אָף בִּשְׁעַת חֲבָתָם שֶׁל אֲדוּמִת הַעוֹלָם שֶׁהִרְאִית לָהֶם פָּנִים שׁוֹחָקוֹת וּמִסֵּרָת אֶת יִשְׂרָאֵל בִּידֶם, בְּלִי־קֹדֶשׁוֹ בִּידָךְ – כָּל כְּדִיקֵיהֶם וְטוֹבִיָּהֶם דְּבָקוֹ בְּךָ וְלֹא מִשׁוּ מֵאֲחֵרֶיךָ וְאִתָּה שׁוֹמֵרִם, וְהֵם תִּבְּנוּ לְרִגְלָךְ – וְהֵם מִתְמַצְעִים וּמִתְכַּנְסִים לְחַתֵּת כָּלֶךְ, יִשָּׂא מִדְּבָרְתֶיךָ. מִקְבָּלִים גְּזֻרָתֶיךָ וְדִתּוֹתֶיךָ בְּשִׁמְחָה. וְאֵלֶּה דְּבָרֵיהֶם.

(ד) תּוֹרָה צִוְּהֵנוּ מֹשֶׁה מוֹדֶשֶׁה קְהֵלָת יַעֲקֹב: תּוֹרָה. אֲשֶׁר כֹּהֵ לָנוּ מִשָּׁה מוֹדֶשָׁה הִיא לְקַהֲלָת יַעֲקֹב, אֲחִזּוּנָה וְלֹא נַעֲזֻבָּה:

(ה) וַיְהִי הַקּוֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא בִּישְׁרוֹן מְלֶךְ תָּמִיד עוֹל מַלְכוּתוֹ עֲלֵיהֶם בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל:

בְּהִתְאַסֵּף. כָּל הַתְּאַסֵּף רָאשֵׁי חֲשִׁבּוֹן אֲסִיפָתָם. רָאשֵׁי. כְּמוֹ (שְׁמוֹת ל, יז) כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ, רִאיוֹן אֵלּוֹ שֶׁאֲבָרְכֶם. דְּבַר אַחֵר בְּהִתְאַסֵּף – בְּהִתְאַסֵּפִים יַחַד בְּאִגּוּלָה אֶחָד וְשִׁלּוֹם בְּנֵייהֶם הוּא מַלְכָם, וְלֹא כְּשִׁם מַחְלֻקָת בְּנֵייהֶם:

(ו) וַיְהִי רִאיוֹנָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְאֵלֵי־יָמָת לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁלֹּא יִזְכֵּר לוֹ מַעֲשֵׂה בְלָהָה, וַיְהִי מִתְּיוֹ מִסְפָּר. נִמְנֵן בְּמִנִּין שֶׁאֵר אַחִיו, דּוּגְמָא הִיא זו, כַּעֲנִין שְׁנֹאמֶר (בִּרְאשִׁית לה, כז) וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלָהָה וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁנֵים עָשָׂר, שֶׁלֹּא יֵאָדָר מִן הַמִּנִּין: ס

(ז) וְזֹאת לִיהוּדָה סִמּוֹן יְהוּדָה לְרִאיוֹנָם, מִפְּנֵי שֶׁשְׁנֵיהֶם הוּדוּ עַל קְלֻקּוֹל שְׂבִידִים, שְׁנֹאמֶר (אִיּוֹב טו, יח – יט) אֲשֶׁר חֲכָמִים יִגִּידוּ וְגו' (וְלֹא כְּתִידוּ מִאֲבֹתָם), לָהֶם לְבָדֵם וְגו' (וְתִנֶּה הָאֶרֶץ) וְלֹא עֲבַר זֶר בְּתוֹכָם. (וְלֹכֵן לֹא הַזְכִּיר אַחֵר רִאיוֹנָם אֶת לוֹ, כִּי לֹא חָפֵץ לְהַפְרִיד אִישׁ מֵאֵת רַעְהוּ. עִקֵּר שִׁפְחָה).

וְעוֹד פִּירְשׁוֹ בְּרִיתוֹ, שֶׁכָּל אֲרַבְעִים שָׁנָה שֶׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר, הִיוּ עֲנֻמוֹת יְהוּדָה מִתְּחִלָּה לְבָרִיךְ מִפְּנֵי נְדוּי שֶׁקָּבַל עָלָיו, שְׁנֹאמֶר (בִּרְאשִׁית מז, לב) וְחִטָּתִי לֹאֲבִי כָּל הַיָּמִים, אֲמַר מִשָּׁה מִי גֵרִם לְרִאיוֹנָם שִׁידָה יְהוּדָה וְכו', וַיֹּאמֶר שְׁמַע יְקֹזֵק קוֹל יְהוּדָה תְּפִילַת דּוֹד וְשִׁלְמָה וְאִסָּא מִפְּנֵי הַכּוֹשִׁים, וַיְהוּשֻׁפֵּט מִפְּנֵי הָעַמּוֹנִים, וְחִזְקִיָּה מִפְּנֵי סַנְחֵרִיב, וְאֵלֵי־עַמּוֹ תִּבְּיָאֲנוּ לְשִׁלּוֹם מִפְּנֵי הַמַּלְחָמָה, וַיְדִין רַב לֹא יִרְיֻוּ רִיבּוֹ וַיִּנְקְמוּ נַקְמָתוֹ וַעֲזָר מִצְרַיִם תִּהְיֶה:

וְעוֹד מִצְרַיִם תִּהְיֶה. עַל יְהוּשֻׁפֵּט הַתְּפִלָּה עַל מַלְחָמָת רְמוֹת גִּלְעָד, (דְּה"ב יח, לב) וַיַּעֲקֹב יְהוּשֻׁפֵּט וְה' עֲזָר.

דְּבַר אַחֵר שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה – כֹּאֵן רְמוֹ בְּרַכָּה לְשִׁמְעוֹן מִתּוֹךְ בְּרִיתוֹ שֶׁל יְהוּדָה, וְאָף כְּשִׁחְלָקוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נָטַל שְׁמַעוֹן מִתּוֹךְ גּוֹרְלוֹ שֶׁל יְהוּדָה, שְׁנֹאמֶר (וַיֹּשֻׁעַ יט, ט) מִקְבֵּל בְּנֵי יְהוּדָה נָחֵלֶת בְּנֵי שְׁמַעוֹן. וּמִפְּנֵי מֵה לֹא יִיחָד לוֹ בְּרַכָּה בְּפָנֵי עַמּוֹ, שֶׁהִיא בְּלָבּוֹ עָלָיו עַל מֵה שֶׁעָשָׂה בְּשָׂטִים, כֵּן כְּתוּב בְּאִגְלַת תְּהִלָּתָם: ס

*

שני

(ח) וְלִלְוִי אָמַר וְעַל לוֹי אֲמַר תִּבְּיָאֲנוּ וְאִישׁ חֲסִידֶיךָ כֻּלְּפֵי שְׁכִינָה הוּא מִדְּבַר, אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ בְּמִסְפָּה שֶׁלֹּא נִתְלוּנוֹ עִם שֶׁאֵר הַמַּלְאָכִים תִּרְיָבָהוּ עַל־מִי מְרִיבָה. כְּתוּבָתוֹ (בְּחִנְתוֹהִי) עַל מִי מְרִיבָה וְאִשְׁתַּבַּח מִהִיָּן. דְּבַר אַחֵר תִּרְיָבָהוּ עַל מִי מְרִיבָה, נִסְתַּחֲפַת לוֹ לְבָאֵר בְּעִלְיָה, אִם מִשָּׁה אֲמַר (בְּמִדְבָּר כ, י) שְׁמַעוּ נָא הַמּוֹרִים, אֲהֲרֹן וּמִרְיָם מֵהַ עֲשׂוֹ:

(ט) הָאֲמַר לְאֲבִיו וְלְאִמּוֹ לֹא רָאִיתִיו וְאֶת־אֲחָיו לֹא הִזְכִּיר וְאֶת־בְּנוֹ בְּנָיו לֹא יָדַע – כְּשִׁחְטָאוֹ בְּעַגֵּל וְאֲמַרְתִּי (שְׁמוֹת לב, כו) מִי לֵה אֲלֵי, נִאֲסָפוֹ אֵלֶי כָּל בְּנֵי לוֹי וְזוֹתִים לְהַרְגוֹ אֶת אֲבִי אֲמֹ וְהוּא מִיִּשְׂרָאֵל, אִזּוֹ אֶת אַחִיו

לֹא נָתַן לוֹ, שְׁנֵאמֹר (במדבר כז, כ) וּנְתַתָּה מֵהוּדָה עֲלֵינוּ, וּמִקֶּרְנֵי רִאשׁוֹת מִקְרָאֵינוּ שׁוֹר כְּחוֹ קֶשֶׁה וְאִין קֶרְנֵינוּ נִזְוֹת, אֲבָל רִאשׁ קֶרְנֵינוּ נִזְוֹת וְאִין כְּחוֹ קֶשֶׁה, נָתַן לַיהוָה כְּחוֹ שֶׁל שׁוֹר וְיוֹפִי קֶרְנֵי רִאשׁ, בְּהֵם עֲמִים יִגְדֹּל יִחַדּוּ אֶפְסֵי־אֶרֶץ שְׁלוֹשִׁים וְאַחַד מֵלָכִים. אֲפֹשֶׁר שְׂבוּלָם מֵאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל הִיוּ, אֲלֵא אִין לֶךְ כָּל מֶלֶךְ וּשְׁלֹטָן שֶׁלֹּא קָנָה לוֹ פִּלְטֵרִין וְאַחוּזָה בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁחֲשׂוּבָה לְכוּלָם הִיא, שְׁנֵאמֹר (יִרְמְיָה ג, יט) נִחַלְתָּ כְּבִי כְּבָדוֹת גּוֹיִם, וְהֵם רַבְבוֹת אֶפְרָיִם אֲזֻתָם הַמְנוּגָחִים הֵם הִרְצִוּת שְׁהָרָה יְהוֹשֻׁעַ, שָׂבָא מֵאַפְרַיִם וְהֵם אֲלֵפֵי מִנְשָׁה. הֵם הָאֲלֵפִים שְׁהָרָה גִּדְעוֹן בְּמִדְיָן, שְׁנֵאמֹר (שׁוֹפְטִים ה, י) וְחֵזַק וּלְכֻמּוֹנֶע בְּצִקְקֶךָ וְגו': ס

*

רביעי

(יח) וְלִזְבוּלָן אָמַר שְׂמֵחַ זְבוּלָן בְּעֶאֱתָךְ וַיִּשְׁשָׁכֶר בְּאַהֲלֶיךָ:

ובזבזולו חמר. אלו חמשה שבטים שביד בחברונה, זבולן גד 77 נפתלי ואשר, וכפ שמוניהם לחזקם ולהבדירם, לפי שהיו חלשים שכל השבטים, הם הם שהוליד יוסף לפני פרעה, שנאמר (בראשית מז, 3) ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים, לפי שנראים חלשים ולא יקים אותם לו שרי מלחמתו.

שמה זבולון בִּזְאֵחַד ויששכר בִּזְבוּלֵן ויששכר עָשָׂו שוֹתֵפוֹת, זבולון לחוף ימים יִשְׁכֹּן ויוֹצֵא לַפְּרָמְטוּיָא בִּסְפִיטוֹת וּמִשְׁחָכָה, ונתון לחוד פיו של יששכר והם יושבים ועוסקים בתורה, לפיכך הקדים זבולון ליששכר, שחרתו של יששכר על ידי זבולון היתה. שמה זבולון בִּזְאֵחַד. הכלל בִּזְאֵחַד לסחורה.

וישפער. האלח בישיבת אהל'ך לחוריה, ליסב ולעבר שנים ולקבוע חודשים, כמו שנאמר (דה"א יב, ג) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ראשיהם מאתים, ראשי סנהדרות היו עוסקים כך. ועל פי קביעת עתיהם ועבוריהם.

(יט) **עַמִּים** של שבטי ישראל **הַיִּקְרָא** להר המוריה יאספו, כל אסופה על ידי קריאה היא, **שֶׁם יִזְבְּחוּ וּבְחִיצָדָק** ושם יזבחו ברגלים זבחי דלק, **כִּי שָׁפַע יָמִים** יִנָּקוּ ישאכר וזבולון, ויהא להם פנאי לעסוק בתורה ו**שִׁפְנֵי טְמִינֵי חוֹל**. כסויי טמוני חול, טרית (הוא שם דג הנקרא טויינו, עיקר שפ"ח) וחלזון וחוכית לבנה היוצאים מן הים ומן החול. ובחלקו של ישאכר וזבולון היה, כמו שאמרו במסכת מגילה (ו.) זבולון עם חרף נפשו למות (שופטים ה יח) משום דנפחלי על מרומי שדה, שהיה מתרעס זבולון על חלקו, לאחי נתת שדות וכרמים וכו':

וּשְׁפוּנֵי. לשון כסוי, כמו שנאמר (מ"א ו, ט) ויספון את הציב, (שם ז, ג) וספון בצרז, ותרגומו ומטלל בכיורי ארזא. **דבר אחר,** עמים הר יקראו – על ידי פירמטיא של זבולון, תגרי אומות העולם באים אל ארצו, והוא עומד על הספר, והם אומרים הואיל ונאטערנו עד כאן נלך עד ירושלים ונראה מה ייראתה של אומה זו ומה מעשיה, והם רואים כל ישראל עובדים לאלוה אחד ואוכלים מאכל אחד, לפי שהגוים חלורו של זה לא כחלורו של זה, ומאכלו של זה לא כמאכלו של זה, והם אומרים אין אומה כשרה כזו ומתגיידין שם, שנאמר שם יזכרו זכתי נדק.

כי שפע ימים יינקו. זבולון ויששכר הים נותן להם ממון בשפע: ס

(ב) וְלֵאמֹר בְּרוּךְ מִדְּחִיב גֹּד מלמד שהיה תחומו של גד מרחיב ועולה ככלפי מזרח, בְּלִבָּיָא שִׁבְזָן לפי שהיה סמוך לספר, לפיכך נמשל כאריות, שכל הסמוכים לספר ריכזים להיות גבורים, וְטָרַף וְרָעוּ אֶף־קָדְקֵד. הרמזיהן היו נכרין, חותכים הראש עם הזרוע במכה אחת:

מאמרו, או את בן בתו, וכן עשו. ואי אפשר לפרש אביו ממנו ואחיו מאביו וכן בניו ממנו, שהרי לויס הם, ומצבט לוי לא חטא אחד מהם, שנאמר כל בני לוי, **כִּי שָׁמְרוּ אִמְרֵתְךָ** לא יהיה לך אלהים אחרים (שמות כ, ב), ו**יִבְרִיתְךָ יִנְצְרוּ**. ברית מילה, שאותם שטולדו במדבר, של ישראל לא מלו את בניהם, והם היו מולין ומלין את בניהם:

(י) יִזְרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לַיַּעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל כְּדֹא, יִשְׁמְרוּ קְטוֹרֶה בְּאַפֶּךָ וּבְלֵיל עוֹלָה עַל־מִזְבִּיחֶךָ:

(יא) בְּרָךְ יִתְּקַן חֵילוֹ וּפְעָלָא יִדְּיוֹ תִּרְאֶה מְלִיץ מְתַנִּים קָמְיוּ מִחַץ קָמְיוּ מִכַּח מִתְּנִים, כְּעֵינִן שְׁנֹאמֵר (תהלים סט, כד) וּמִתְּנִיהֶם תִּמְיֵד הַמַּעַד, וְעַל הַמַּעֲרֹרִינִן עַל הַכְּהוּנָה אֲמַר כֵּן. דָּבָר אַחֵר רָאָה שְׁעִיתִידִין חֲשֻׁמוֹנְאִי וּבְנֵיו לְהַלְחֵם עִם הַיּוֹנִים וְהַפְּחָל עֲלֵיהֶם, לְפִי שְׁהָיָה מוֹעֵטִים ו"ב בְּנֵי חֲשֻׁמוֹנְאִי וְאַלְעָזָר כִּגְדָה כְּמָה רַבּוּת, לִכְךָ נֹאמֵר בְּכָךְ ה' חֵילוֹ וּפְעָלָא יִדְּיוֹ תִּרְאֶה, וּבְשִׁנְאֵיו מִזְ'קוּמוֹן. מִחַץ קָמְיוּ וּמִשְׁנֹאִיו מֵהוּיָה לְהֵם תְּקוּמָה: ס

(יב) **לְבַנְיָמָן אָמַר** – לפי שזרכת לוי בעבודת הקרבנות, ושל בנימין בבנין בית המקדש בחלקו, שמכן זה לזה. וסמך יוסף אחריו, שאף הוא משכן שילה היה בנוי בחלקו, שנאמר (תהלים עח, סז) וימאס בזהל יוסף וגו'. ולפי שזית עולמים חזיב משילה, לכך הקדים בנימין ליוסף, יָדִיד יִקְוֶה יִשְׁכֵּן לְבִטָּח עָלָיו **חֲפָץ עָלָיו** מכסה אותו ומגין עליו **כְּלֵי־הַיָּסוּד** לעולם, משנצברה ירושלים לא שרתה שכניה במקום אחר ו**בִּין בְּתָפּוּי שִׁכֵּן**. בגובה ארלו היה בית המקדש בנוי, אלא שנמוך עשרים ושלש אמה מעין עיטס. ושם היה דעתו של דוד לבנותו, כדליתא בשחיטת קדשים (זבחים נד:), אמרי נחתי (ס"א ניתתי) ביה פורתא משום דכתיב ובין כתפיו שכן, אין לך נאה בשור יותר מכתפיו: ס

3

שלשי

(יג) וַיִּיסַף אֱמֹר מִבְּרַכַּת יִקְוָה אֲרִצּוֹ שֶׁלָּא הִיטָה בְּנִחְלַת הַשְּׁבָטִים אֲחֵרֵי מִלְחָה כָּל טוֹב כִּאֲרָזוֹ שֶׁל יוֹסֵף, מִמֶּגֶד לָשׁוֹן עֲדֵינִים וּמִחָא שְׂמִימִ' מִפְּלִ' וּמִתְּהוֹם רַבָּצַת תַּחַת. שֶׁהִתְהוֹם עוֹלָה וּמִלְחָלָא אוֹתָהּ מִלְמָטָה. אֲחֵהּ מוֹלָא בְּכָל הַשְּׁבָטִים בְּרַכְתּוֹ שֶׁל מִשָּׁה מַעֲיִן בְּרַכְתּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב:

(יד) וּמִמֶּגֶד תְּבוּיֹת שָׁמֶשׁ שֶׁהִיָּה אֲרָז פְּתוּחָה לַחֲמָה וּמִמִּתְקַת הַפִּירוֹת, וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ יִרְחִים. יֵשׁ פִּירוֹת שֶׁלֹּכְבֵּנָה מִצִּלָּתָן, וְאֵלּוּ הֵן קִשּׁוּרִין וְלִדְעוּיִין. דְּבַר אַחֵר גֶּרֶשׁ יִרְחִים, שֶׁהָאֲרָז מִגֵּרֶשֶׁת וּמוֹלִיָּהּ מִחוּדָשׁ לַחוּדָשׁ:

(טו) וּמֵרֹאשׁ הָרִי יֵקֶדֶם וּמִזִּבְחֹת מִזְבֵּחַ שְׂעִיר הַפִּיּוּט, שֶׁהָרִיָּה מִקְדִּימִין לִזְכֹּר שֶׁכָּל פִּירוֹתֵיהֶם. דָּבָר אֲחֵר, מִגִּיד שֶׁקִּדְמָה בְּרִיאָתוֹ לְשֶׁאֵר הַרִים, וּמִמֶּנֶּה גִבְעוֹת עוֹלָם. גִּבְעוֹת הָעוֹשׂוֹת פִּירוֹת לְעוֹלָם, וְאִין פּוֹסְקוֹת מֵעוֹלָם הַגִּשְׁמִיּוֹת:

(טז) וּמִמֶּגֶד אֶרֶץ וּמִלֵּאָה וּרְצִין שְׁכָנֵי סָנָה כְּמוֹ שׁוֹכֵן סָנָה, וְתֵהָא אֲרֵרָא מְבוֹרַכָּה מִרְעוּנָה וְנַחַת רִחוּהָ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַנִּגְלֶה עָלֵינוּ תַּחֲלִילָה בְּסָנָה. רָעוּן. נַחַת רוּחַ וּפְיוּס, וְכֵן כָּל רָעוּן שֶׁבְּמִקְרָא, תִּבְרָאָתָהּ לְרֵאשׁ יוֹסֵף, תְּבוֹרָתָהּ. בְּרַכָּה זֶה לְרֵאשׁ יוֹסֵף וְלִקְדָּה נֶזִיר אָחִי. שְׁהוּפֵרַשׁ מֵאַחֲיוּ בְּמִכְרֵתוֹ:

(יז) **בְּבוֹר שׁוֹרֵי יָם** צבור שהוא לשון גדולה ומלכות, שנאמר (תהלים פט, כח) אף אני צבור אתהנה, וכן (שמות ז, כה) בני צבורי ישראל. צבור. מלך היוצא ממנו, והוא יהושע. שור. שבתו קשה קשור לכבוש כמה מלכים, הדרך

(כא) וַיֵּרָא רְאִשִׁית לֹא רָחַב לִטְוֹל לוֹ חֶלֶק בְּאַרְצָן סִיחוֹן וְעוֹג, שְׁהִיא רִאשִׁית כְּבוֹשׁ הָאָרֶץ, בִּי-שָׁם חֶלְקָת מַחֲקָק כִּי יָדַע אֲשֶׁר שָׁם בְּנַחֲלָתוֹ חֶלְקָת שְׁדֵה קְבוּרַת מַחֲוָקָה וְהוּא מִשֶּׁה סָפּוֹן אוֹתָה חֶלְקָה סְפוּנָה וּטְמוּנָה מִכָּל בְּרִיָּה, שְׁנֹאמֵר (לְקַמֵּן לָהּ, ו) וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבוּרָתוֹ, וַיִּתֵּן גַּד רְאִשִׁי עָם הַסּוּלִכִים לִפְנֵי הַחֹלֹץ בְּכַבּוֹשׁ הָאָרֶץ לִפְנֵי שְׁהִיו גְּבוּרִים, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (לְעֵיל ג, יח) וְהָאֵת תַּעֲבֹרוּ חֲלוּצִים לִפְנֵי אֲחֵיכֶם וְגו', עֲדָקָת יְקוֹק עֲשֵׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם-יִשְׂרָאֵל: לְדַקָּה ה' עֲשֵׂה. שְׁהֵאֵמִינוּ דְּבָרֵיהֶם וְשִׁמְרוּ הַבְּטָחָתָם לַעֲבוֹר אֶת הַיָּרְדֵּן עַד שְׁכַבְשׁוּ וַחֲלָקוּ. דְּבַר אַחֵר וַיִּתֵּן מִשֶּׁה רִאשִׁי עִם. לְדַקָּה ה' עֲשֵׂה, עַל מִשֶּׁה אֲמֹר: ס

*

חמישי

(כב) וַיֵּלֶךְ אֹמֶר בֶּן גִּזְרֵי אֶרֶץ אֲרָיָה אֹף הוּא הָיָה סִמּוֹךְ לַסֶּפֶר, לִפְיֶכּ מוֹשֵׁל בְּחַרְוִית יִזְנֹק מִזֶּה-הַבָּשָׂן:

יִזְנֵק מִן הַבָּשָׂן. כְּתִירוֹנוֹ (אֶרֶץ) שְׁתֵּי מִן גִּזְרֵי מִן מִתְּנִין, שְׁהִיא הַיָּרְדֵּן יוֹלָא מַחֲלָקוֹ מִמַּעֲרָת פְּמִיִּיאָם וְהִיא לָשָׁם שְׁהִיא בַּחֲלָקוֹ שֶׁל דָּן, שְׁנֹאמֵר (וַיהוֹשֻׁעַ יט, מז) וַיִּקְרָאוּ לְלָשָׁם דָּן, וַיִּטְוֹקוּ וַיִּלְחֹחוּ מִן הַבָּשָׂן. דְּבַר אַחֵר מִה זִמְנוֹק זֶה יוֹלָא מִמְּקוֹם אֶחָד וַנְּחַלֵּק לָשָׁנִי מִקּוֹמוֹת, כִּד שְׁבִטוֹ שֶׁל דָּן נָטְלוּ חֶלֶק בְּשָׁנִי מִקּוֹמוֹת. תַּחֲלִילָה נָטְלוּ בְּצִפּוֹנִית מִמַּעֲרָבִית עַקְרוֹן וּסְבִיבּוּתָהּ, וְלֹא סָפְקוּ לָהֶם וּבָאוּ וַנְּלַחֲמוּ עִם לָשָׁם שְׁהִיא פְּמִיִּיאָם וְהִיא בְּצִפּוֹנִית מִזְרַחִית, שְׁהִיא הַיָּרְדֵּן יוֹלָא מִמַּעֲרָת פְּמִיִּיאָם וְהוּא בְּמִזְרָחָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְבֹא מֵהַלְפָּון לְדָרוֹם וְכֹלָה בְּקָה יֵם הַמֶּלֶח, שְׁהוּא בְּמִזְרָח יוֹדֵה, שְׁנָטְל בְּדִרְוֵמָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁמִפּוֹרֶשׁ בְּסֶפֶר יוֹשֻׁעַ, וְהוּא שְׁנֹאמֵר (וַיהוֹשֻׁעַ טז) וַיֵּלֶךְ גְּבוּל בְּנֵי דָן מִהֶם וַיַּעֲלֵם בְּנֵי דָן וַיִּלְחֲמוּ עִם לָשָׁם וְגו', יֵלֵךְ גְּבוּלָם מִכָּל אוֹתוֹ הָרוּחַ שֶׁתַּחֲלִילוֹ לִנְחוּל בּוֹ:

(כג) וַלְנִפְתָּלִי אֹמֶר נִפְתָּלִי שִׁבְעָ רִצּוֹן שְׁהִיתָה אֲרָזוֹ שְׁבַעָה כָּל רִצּוֹן יוֹשְׁבֵיהָ וּמִלָּא בִּרְבַּת יְקוֹקִים וְדָרוֹם יִרְשָׁה. יֵם כְּנַרְת נִפְלָה בַּחֲלָקוֹ וְנָטְל מִלֵּךְ חֲבֵל חֶרֶם בְּדִרְוֵמָה לְפָרוֹשׁ חֲרָמִים וּמַחֲמוֹרוֹת. יִרְשָׁה. לָשׁוֹן אוֹי, כְּמוֹ (לְעֵיל א, כא) עֲלֵה רֶשׁ, וְהַטַּעַם שֶׁלִּמְעַלָּה בְּרִי"ש מוֹכִיחַ, כְּמוֹ יֶרֶשׁ, יָדַע, לִקְחָה, שְׁמַע, כְּשִׁמּוֹסִיף בּוֹ ה' הָיָה הַטַּעַם לִמְעַלָּה שְׁמַעָה, יָדַעָה, סִלְחָה, לִקְחָה, אֹף כֹּאֵן יִרְשָׁה לָשׁוֹן אוֹי. וּבְמַסּוֹרֶת הַגְּדוּלָּה מֵאֵינוֹ בַּחֲלָפָא בִּיתָא לָשׁוֹן אוֹי דְּטַעְמִיָּהוּן מִלְּעֵיל: ס

(כד) וַיֵּלֶךְ אֹמֶר בְּרוֹךְ מִבְּנֵי אֲשֶׁר רִאשִׁיתוֹ בְּסִפְרֵי אֵין לָהּ כָּל הַבְּטִים שְׁנִתְּבַרְךְ בְּבָנִים כְּאֶשֶׁר, וְאֵינוֹ יוֹדַע כִּיֵּל. יְהִי רִצּוֹן אֲחִיו שְׁהִיא מִתְּרַחֵה לְאֲחִיו בְּשִׁמְן אֲנִפִּיקוּיָן וּבְקַפְלָאוֹת, וְהֵם מִרְצִין לוֹ בְּתַבּוּאָה. דְּבַר אַחֵר יְהִי רִאשִׁי אֲחִיו, שְׁהִיו בְּנֵיתוֹ נֹארוֹת, וְהוּא שְׁנֹאמֵר (דְּבָרֵי הַיָּמִים א' ז, לא) הוּא אֲבִי בְּרִיָּיתָ, שְׁהִיו בְּנֵיתוֹ נֹארוֹת לְהַגִּים גְּדוּלִים הַגִּמְשָׁחִים בְּשִׁמְן זֵית, וְנִטְבָּל בְּשִׁמְן רִגְלוֹ. שְׁהִיתָה אֲרָזוֹ מוֹשַׁכַּת שְׁמֵן כְּמַעֲיִין. וּמַעֲשֵׂה שְׁנִתְּבַרְכוֹ אֲנִי לֹדְקִיא לְשִׁמְן מֵינוֹ לָהֶם פּוֹלְמוֹסְטוֹס אֶחָד וְכו', כְּדֹאֲתָא בְּמַנְחוֹת (פּה:): (שפ"ח: פּוֹלְמוֹסְטוֹס פִּירוֹשׁ שְׁלִיחַ, הֵלֶךְ וּמִצָּא שְׁמֵן הָרַבָּה בִּארְצוֹ).

(כה) בְּרוֹךְ וְנַחֲשֶׁת מִנְּעֶלְךָ וְכִימִיד דְּבִאָדָה:

בְּרוֹךְ וְנַחֲשֶׁת מִנְּעֶלְךָ. עֲכָשׁוּ הוּא מְדַבֵּר נֶגֶד כָּל יִשְׂרָאֵל, שְׁהִיו גְּבוּרֵיהֶם יוֹשְׁבֵים בְּעָרֵי הַסֶּפֶר וְנוֹעֲלִים אוֹתָה שְׁלֹא יוֹכְלוּ הָאוֹיִבִים לִיכַנֵּם בַּה כְּאִילוֹ הִיא סְגוּרָה בְּמַנְעוּלִים וּבְרִיחִים שֶׁל בְּרוֹךְ וְנַחֲשֶׁת. דְּבַר אַחֵר בְּרוֹךְ וְנַחֲשֶׁת מִנְּעֶלְךָ, אֲרַכֶּס נַעֲוֵלָה בְּהָרִים שְׁחוֹלְצִין מֵהֶם בְּרוֹךְ וְנַחֲשֶׁת, וְאֲרָזוֹ שֶׁל אֲשֶׁר הִיתָה מִנְּעוּלָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וְכִימִיד דְּבִאָדָה. וְכִימִים שְׁהֵם טוֹבִים לָךְ, שֶׁן יָמֵי תַּחֲלָתְךָ יָמֵי נַעֲוִירִךָ כֵּן יְהִיו יָמֵי זְקֻנָּתְךָ, שְׁהֵם לוֹאֲבִים זָבִים וּמַתְמוּטָוִים. דְּבַר אַחֵר וְכִימִיד דְּבִאָדָה – וְכִימִיד שְׁהֵם טוֹבִים לָךְ כְּמִנְיִן יָמִיד, כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתָּה עוֹשִׂים רָצוֹנוֹ שֶׁל מִקּוֹם, יְהִיו דְּבִאָדָה, שְׁכָל הָאֲרָצוֹת יְהִיו דּוֹבָאוֹת כְּסָף וְזָהָב לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁתֵּהָא מְבוֹרַכַת בְּפִירוֹת, וְכָל הָאֲרָצוֹת מִתְּפַרְנְסוֹת הַיָּמָנָה וּמִמְשִׁיכוֹת לָהּ כְּסָפָם וְזָהָבָם אִישׁקוּרוֹנוֹ"ט וַיִּשְׁפְּעוּ. הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב כָּלָה מֵהֶם, שֶׁן מְזִיבּוֹת אוֹתָם לְאֲרַכֶּס:

(כו) אֵין בָּאֵל יִשְׁרָוִן דַּע לָךְ יִשְׁרוֹן, שְׁאֵין כָּאֵל כָּלָל בְּכָל אֱלֹהֵי הָעַמִּים וְלֹא כְּאוֹדֵךְ אוֹרֶם, רִבְבָּ שְׁמִים בְּעוֹרְךָ וּבְגָאוֹתָ שְׁחָקִים: רֹכֵב שָׁמַיִם. הוּא אוֹתוֹ אֱלֹהֵי שְׁבַעֲדֵךְ וּבְגָאוֹתוֹ הוּא רֹכֵב שְׁחָקִים:

*

ששי

(כז) מַעֲנֵה אֱלֹהֵי קָדְם וּמַתְחַת זְרַעַת עוֹלָם, וַיִּגְרֵשׁ מִפְּנֵיךְ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשְּׂמֵד:

מַעֲנֵה אֱלֹהֵי קָדֵם. לְמַעַן הֵם הַשְּׁחָקִים לְאֱלֹהֵי קָדֵם, שְׁקֵדֵם לְכָל אֱלֹהִים וּבִיכֵר לוֹ שְׁחָקִים לְשַׁבְּחוֹ וּמַעֲנֵחוֹ, וּמַתְחַת מַעֲנֵחוֹ כָּל בְּעָלֵי זְרוּעַ שׁוֹכֵנִים.

מַעֲנֵה. כָּל תִּיבָה שְׁכָרִיכָה לִמ"ד בְּתַחֲלָתָה הַטֵּיִל לָהּ ה"א בְּסוּפָהּ.

זְרוּעוֹת עוֹלָם. סִיחוֹן וְעוֹג וּמַלְכֵי כְּנַעַן, שְׁהִיו תְּקַפּוֹ וּגְבוּרָתוֹ שֶׁל עוֹלָם, לִפְיֶכּ עַל כְּרַחֵם יַחֲרָדוּ וַיִּזְוְעוּ וְכַחֵם חֲלָשׁ מִפְּנֵיו. לְעוֹלָם אִימַת הַגְּבוּרָה עַל הַגִּמּוּד, וְהוּא שְׁהַכַּח וְהַגְּבוּרָה שְׁלוֹ בַּעֲזָרְךָ.

וַיִּגְרֵשׁ מִפְּנֵיךְ אוֹיֵב. וְאֵמֵר לָךְ הַשְּׂמֵד אוֹתָם:**

(כח) וַיִּשְׁכֵּן יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּדָד כָּל יַחִיד וַיַּחִיד אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תַּחֲנוֹת מִפּוֹחִין וְאֵין כְּרִיכִים לְהַתְּאָסֵף וּלְיִשָּׁב יַחַד מִפְּנֵי הָאוֹיֵב, עֵין יַעֲקֹב כְּמוֹ (בְּמַדְבָּר יא, ז) וַעֲיֵנו כְּעֵין הַבְּדוּלָּה, כְּעֵין הַבְּרַכָּה שְׁבַרְכֶם יַעֲקֹב, לֹא כְּדַד שְׁאֵמֵר יִרְמִיָּה (וִירְמִיָּה טו, יז) בְּדַד יִשָּׁבְתִי, אֲלֹא כְּעֵין הַבְּטָחָה שְׁהַבְּטִיחֶם יַעֲקֹב (בְּרִאשִׁית מ, כא) וְהִיא אֱלֹהִים עֲמַכֵּם וְהַסִּיב אֲתֵכֶם אֶל אֶרֶץ אֲבוֹתֵיכֶם אֶל-אֲרָץ דָּגֵן וְתִירוֹשׁ אֶף-שְׁמִין יַעֲרָפוּ טַל: יַעֲרָפוּ. יְטִיפוּ. אֹף שְׁמִין יַעֲרָפוּ טַל. אֹף בְּרַכְתּוֹ שֶׁל יִצְחָק נּוֹסַפְתָּ עַל בְּרַכְתּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, (בְּרִאשִׁית כז, כח) וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וְגו':

(כט) אֲשֶׁרִיד יִשְׂרָאֵל מִי בְּמוֹדָךְ עִם נוֹשָׁע בִּיקָלֶךָ מִגֵּן עוֹרְךָ וְאֲשֶׁר־חָרַב גְּאוֹתֶיךָ,

אֲשֶׁרִיד יִשְׂרָאֵל. לְאַחֵר שְׁפַרְט לָהֶם הַבְּרַכּוֹת אֲמֵר לָהֶם מַה לִּי לְפָרוֹעַ לָכֶם, כָּלָל דְּבַר, הֵכֵל שְׁלָכֶם.

אֲשֶׁרִיד יִשְׂרָאֵל מִי כְּמוֹד. תַּשׁוּעָתְךָ בַּה' אֲשֶׁר הוּא מִגֵּן עֲזָרְךָ (וְאֲשֶׁר הוּא) וְחַרְבֵּי גְאוֹתֶיךָ.

וַיִּבְחָשׁוּ אֲבִיךָ לָךְ כְּגוֹן הַגְּבַעוּנִים שְׁאֲמָרוּ (וַיהוֹשֻׁעַ ט, ט) מֵאֶרֶץ רַחוּקָה בָּאוּ עֲבָדֶיךָ וְגו', וְאַתָּה עַל-בְּמוֹתֵינוּ תִּדְרֹךְ. כְּעִנְיִן שְׁנֹאמֵר (שֵׁם י, כד) שִׁימוּ אֶת רַגְלֵיכֶם עַל אֲוָרֵי הַמִּלְכִּים הָאֵלֶּה: ס

*

שביעי

פרק לד

(א) וַיַּעַל מֹשֶׁה מֵעֶרְבַת מוֹאָב אֶל־הָר נֹבֹו כְּמָה מַעֲלוֹת הָיוּ וּפְסָעוֹ מִשָּׁה כַּפְסִיעָה אַחַת רֹאשׁ הַפָּסְגָה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרֵחוֹ וַיֵּרְאוּ יִקְוֶה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ הָרְחָבָה אֵת כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹתָהּ, וְהַמִּצִּיקִין הָעֵתִידִים לְהוֹיֹת מִצִּיקִין לָהּ, אֶת־הַגִּלְעָד עַד־דָּן. הֵרָאָה צִנִּי דָן עֹבְדִים עֲבוּדָה זָרָה, שְׁנֹאֲמַר (שׁוֹפְטִים יח, ל) וַיִּקְיוֹמוּ לָהֶם צִנִּי דָן אֵת הַפָּסָל, וְהֵרָאָה שְׁמִשּׁוֹן שְׁעָתִיד לֵאמֹר מִמֶּנּוּ לְמוֹשִׁיעַ:

(ב) וְאֵת כָּל־נִפְתָּלִי הֵרָאָה אֶרְצוֹ בְּשָׁלוֹתָהּ וְחֹרֶבְנָהּ, וְהֵרָאָה דְּבֹרָה וּבְרָק מִקְדָּשׁ נִפְתָּלִי נִלְחָמִים עִם סִיסְרָא וְחִיילֹתָיו, וְאֶת־אָרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה הֵרָאָה אֶרְצָם בְּשָׁלוֹתָהּ וּבְחֹרֶבְנָהּ, וְהֵרָאָה יְהוֹשֻׁעַ נִלְחָם עִם מַלְכֵי כְנַעַן שָׂבָא מֵאֶפְרַיִם, וְגִדְעוֹן שָׂבָא מִמְנַשֶּׁה נִלְחָם עִם מִדְּיָן וְעַמְלֹק, וְאֵת כָּל־אָרֶץ יְהוּדָה בְּשָׁלוֹתָהּ וּבְחֹרֶבְנָהּ, וְהֵרָאָה מַלְכוּת בֵּית דָּוִד וְנִלְחָמוֹם עַד הַיּוֹם הָאֲחֻרָיוֹן. אֶרֶץ הַמַּעֲרָב בְּשָׁלוֹתָהּ וּבְחֹרֶבְנָהּ. דָּבָר אַחֵר אֵל תִּקְרִי הֵם הָאֲחֻרָיוֹן אֲלֵהֶם הַיּוֹם הָאֲחֻרָיוֹן, הֵרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל הַמַּאֲוִרְעוֹת שְׁעָתִידִין לֵאמֹר לִישְׂרָאֵל עַד שִׁיחִיו הַמַּתִּים:

(ג) וְאֵת־הַנֶּגֶב אֶרֶץ הַדְּרוֹם. דָּבָר אַחֵר מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה, שְׁנֹאֲמַר (בַּמִּדְבָּר יג, כב) וַיַּעַל וַיַּבֵּא עַד חֲצֹרֹן, וְאֵת־הַכְּפָר הֵרָאָה שְׁלֹמֹה יוֹאֵק כְּלִי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׁנֹאֲמַר (מ"א א' ז, מו) בִּזְכָּר הִירְדֵן יִקָּם הַמֶּלֶךְ בְּמַעֲבָהּ הָאֲדָמָה בְּקִעַת יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים עַד־צָעֵר:

(ד) וַיֹּאמֶר יִקְוֶה אֶל־יְהוָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיֵּשָׁעֵב לֵאמֹר לְיֹרְעֵךְ אֶתְנַנָּה הָרְאִיתִיךָ בְּעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר:

לֵאמֹר לְיֹרְעֵךְ אֶתְנַנָּה הָרְאִיתִיךָ. כְּדִי שֶׁתֵּלֵךְ וְתֵאֲמַר לֵאבְרָהָם לִי־חֶקֶק וְלַיֵּשָׁעֵב שְׁבֹעָה שְׁנֵשְׁבַע לִכֶּם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קִיּוּמָהּ, וְזֶה לֵאמֹר, לִכְךָ הָרְאִיתִי לָךְ, אֲכַל גִּזְרָה הִיא מִלִּפְנֵי שְׁמָה לֹא תַעֲבֹר, שְׁאֲלֹלִי כִּי הֵייתִי מִקִּיּוּמָךְ עַד שֶׁתִּרְאֶה אוֹתָם נְטוּעִים וְקֹדְעִים צֶה וְתֵלֵךְ וְתִגִּיד לָהֶם:

(ה) וַיִּמָּת שֵׁם מֹשֶׁה עַבְד־יִקְוֶה בְּאָרֶץ מוֹאָב, וַיִּמָּת שֵׁם מֹשֶׁה. אֲפָשָׁר מִשָּׁה מֵת וְכַתֵּב וַיִּמָּת שֵׁם מֹשֶׁה, אֲלֵה עַד כֹּאֵן כַּתֵּב מֹשֶׁה, מִכֹּאֵן וְאִילָךְ כַּתֵּב יְהוֹשֻׁעַ. רִבִּי מֵאִיר אֹמֵר, אֲפָשָׁר סֵפֶר הַתּוֹרָה חֹסֵר כָּלוּם, וְהוּא אֹמֵר (לְעִיל לֹא, כו) לְקוֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה, אֲלֵה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֹמֵר, וּמִשָּׁה כֹּתֵב בְּדַמְעָה, עַל־פִּי יִקְוֶה. בְּנִשְׁקָה:

(ו) וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִל בְּאָרֶץ מוֹאָב, וַיִּקְבֹּר אוֹתוֹ. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ. רִבִּי יִשְׁמַעֲלֵל אֹמֵר הוּא קָבַר אֶת עֲלָמוֹ, וְזֶה אֶחָד מִשְׁלָשָׁה אֲתִין שֶׁהֵי רִבִּי יִשְׁמַעֲלֵל דּוֹרֵשׁ כֵּן. כִּיּוֹאֵל צו (בַּמִּדְבָּר ו, יג) בְּיוֹם מִלְחָת יִמִּי נִזְרֹו יִבְיֵא אוֹתוֹ, הוּא מִבְּיֵא אֶת עֲלָמוֹ. כִּיּוֹאֵל צו (וַיִּקְרָא כב, טז) וְהִשְׁאִילוּ אוֹתָם עוֹן אֲשָׁמָה, וְכִי אַחֲרִים מִשְׁאִילִים אוֹתָם, אֲלֵה הֵם מִשְׁאִילִים אֶת עֲלָמָם, מִוֹל בֵּית פְּעוֹר קִבְּרוּ הֵי מוֹכֵן שֵׁם מִשְׁתֵּת יִמִּי בְּרִאשִׁית לִכְפֹּר עַל מַעֲשֵׂה פְעוֹר, וְזֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים שְׁנִבְרָאוּ בְּעֶרֶב שָׁבַת בֵּין הַשְּׁמִשּׁוֹת, וְלֵאדִּיעַ אִישׁ אֶת־קִבְּרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

(ז) וּמֹשֶׁה בְּדַמְעָה וְעֵשְׂרִים שָׁנָה בָּמָתוֹ לֹא־כָּהֵנָה עֵינָיו אֶף מַשְׁמַת וְלֹא־גַם לֶחָה. לְחֹלִיטִית שָׁנָה, לֹא שָׁלַט צו רִקְצוֹן וְלֹא נִהַפֵּךְ חוֹאֵר פְּנִיו:

(ח) וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב שְׁלִשִּׁים יוֹם, צִנִּי וְיִשְׂרָאֵל. הַזְכָּרִים, אֲכַל בִּאֲהֲרֵן מִחוּד שֶׁהֵי רֹדֵף שָׁלוֹם וְנוֹתֵן שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּבֵין אִשָּׁה לְבִעְלָהּ נֹאֲמַר (בַּמִּדְבָּר כ, כט) כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל, זָכָרִים וְנָקִיבוֹת, וַיִּתְּמוּ יָמָי בְּכִי אֲבֵל מֹשֶׁה:

(ט) וַיְהוֹשֻׁעַ בְּרָנּוֹן מִלֵּא רֹחַ חֲכָמָה בְּרִסְמֵךְ מֹשֶׁה אֶת־יְדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ בְּאֲשֶׁר צִוָּה יִקְוֶה אֶת־מֹשֶׁה:

(י) וְלֹא־קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל בְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדָעוּ יִקְוֶה פָּנִים אֶל־פָּנִים. שֶׁהֵי לְבוֹ גַּם צו וּמִדְבָּר אֲלֵה כָּל עַת שְׁרֹאָה, כְּעִנְיֵן שְׁנֹאֲמַר (שְׁמוֹת לב, ל) וְעַתָּה אֲעֲלֶה אֵל ה', (בַּמִּדְבָּר ט, ח) עֲמָדוֹ וְשִׁמְעָה מִה יֹאֵה ה' לָכֶם:

(יא) וְלִכְלֵה־אֲתֵת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שָׁלַח יִקְוֶה לַעֲשׂוֹת בְּאָרֶץ מִצְרַיִם לְפָרַעֲה וְלִכְלֵה־עַבְדָּיו וְלִכְלֵה־אֲרָצוֹ:

(יב) וְלִכְלֵה הַיָּד הַחֲזָקָה שֶׁקָּבַל אֶת הַתּוֹרָה בְּלִחוֹת בִּידָיו, וְלִכְלֵה הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל נִסִּים וְנִבְרֹת שֶׁבַּמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַגּוֹרָא, אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל. שְׁנֹאֲלֵה לְבוֹ לְשִׁבּוֹר הַלּוֹחֹת לְעֵינֵיהֶם, שְׁנֹאֲמַר (לְעִיל ט, יז) וְאֶשְׁכַּרֵם לְעֵינֵיכֶם, וְהַסְכִּימָה דַּעַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדַעַתוֹ, שְׁנֹאֲמַר (שְׁמוֹת לד, א) אֲשֶׁר שָׁבַרְתָּ, יִשְׂכַר כַּחַךְ שֶׁשָּׁבַרְתָּ:

ברוך רחמנא דסייען

כל הזכויות שמורות. ©

כללי העריכה: ההדגשה בפסוק היא של דיבור המתחיל ברש"י. (פונט מודגש ומעט גדול יותר). * כשיש דיבור ארוך ברש"י, לעיתים הוא לא שולב בתוך הפסוק אלא נכתב בסופו, אחרי הפסוק.

לעיתים לצורך הרצף שולבו הדיבורים ברש"י כסדר הפסוק, גם בשבמקור הרש"י מופיע קודם הדיבור על סוף הפסוק ואח"כ הדיבור על תחילתו, במקרה כזה זה סומן ב- ** בסוף הפסוק. כמו"כ מטבעו של הרש"י המשולב עלולים להיות שינויים קלים בדיבור המתחיל (מגן פתיחת וגו') או במיקומו. את הכללים בהרחבה ניתן לראות במבוא לגיליון פרשת בראשית.

ניתן להשיג את הגיליון (וכן גליונות קודמים) במאגר העלונים הממוחשב של 'דרשו', 'לדעת עלונים'

מהדורת כתב רש"י - ניתן להשיג בעמדות ובאתר של קול הלשון, תחת הכותר 'חומש עם רש"י משולב', וכן ב'לדעת עלונים'

וכן ניתן להשיג במייל - 2711526@GMAIL.COM

הארות הערות ותיקוני טעויות יתקבלו בברכה 05276-00532